

Identifikace pohledávky

Nemá-li osobní dlužník vůči zástavnímu věřiteli v době uzavření zástavní smlouvy z typově téhož titulu jinou peněžitou pohledávku téže výše (tedy jinou pohledávku zaměnitelnou se zajišťovanou pohledávkou), pak platí, že zajišťovaná peněžitá pohledávka je v zástavní smlouvě dostatečně určité identifikována i tehdy, vymezuje-li ji jen údaj o osobě věřitele a osobního dlužníka, důvod vzniku a výše.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 69/2006, ze dne 25.4.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Č. k. a., proti žalovaným 1) B. spol. s r. o., 2) B. M., 3) J. u N., 4) S. N., všem zastoupeným JUDr. P. H., advokátem, a 5) S. M., o zaplacení částky 6,096.116,79 Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 2 Cm 96/95, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. října 2004, č.j. 2 Cmo 163/2003-268, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. října 2004, č.j. 2 Cmo 163/2003-268 a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. února 2003, č.j. 2 Cm 96/95-228, se ve výrocích, jimiž bylo rozhodnuto ve vztahu mezi žalobkyní a žalovanými B. M., M. S., J. N. a S. N., zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 20. února 2003, č.j. 2 Cm 96/95-228, uložil žalovaným B. spol. s r. o. a S. M. zaplatit žalobkyni částku 6,096.116,79 Kč s úroky z prodlení uvedenými ve výroku a náhradu nákladů řízení ve výši 243.848,- Kč s tím, že splněním povinnosti jednoho ze žalovaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost dalších žalovaných, přičemž ve vztahu k žalovanému S. M. je žalobkyně oprávněna domáhat se uspokojení své pohledávky do výše jeho ručitelského závazku, tj. do částky 125.000,- Kč a nákladů řízení do částky 5.000,- Kč (výrok I.). Žalobu o zaplacení téže částky s příslušenstvím s tím, že žalobkyně ve vztahu k žalované B. M. a M. S. je oprávněna domáhat se uspokojení své pohledávky pouze z výtěžku prodeje zastavených nemovitostí, specifikovaných ve výroku, a to do výše 1,500.000,- Kč a ve vztahu k žalovaným J. N. a S. N. rovněž z výtěžku prodeje zastavených nemovitostí, specifikovaných ve výroku, do výše 1,500.000,- Kč, zamítl (výrok II.), rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi žalobkyní a těmito žalovanými a o doplatku soudního poplatku (výroky III. a IV.).

V odůvodnění rozsudku soud prvního stupně zejména uvedl, že mezi právní předchůdkyní původní žalobkyně K. b., a. s. (dále též jen „banka“) a žalovanou B. spol. s r. o. (dále též jen „dlužník“) byla uzavřena dne 16. dubna 1992 smlouva o úvěru registrační číslo A 1395 ve znění dodatků číslo 1 a 2 (dále jen „smlouva o úvěru“) podle ustanovení § 497 a násl. obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), na základě které byl dlužníkovi poskytnut úvěr ve výši 4,000.000,- Kč, jenž měl být vrácen v dohodnuté lhůtě spolu s úroky stanovenými smlouvou. Úvěr byl vyčerpán, nebyl však řádně splácen, proto banka přípisem ze dne 15. dubna 1994 od smlouvy o úvěru odstoupila.

K zajištění pohledávky ze smlouvy o úvěru do výše 1,500.000,- Kč banka uzavřela se žalovanými Br. M. a M. S. dne 17. dubna 1992 smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem zapsaným na listu vlastnictví č. 528 pro katastrální území S. (dále jen „první zástavní smlouva“) a se žalovanými J. N. a S. N. - rovněž dne 17. dubna 1992 - smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem zapsaným na listu vlastnictví č. 1393 pro katastrální území M. (dále jen „druhá zástavní smlouva“). Do částky 125.000,- Kč byla pohledávka ze smlouvy o úvěru zajištěna ručitelským prohlášením žalovaného S. M. ze dne 16. dubna 1992. Smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 25. března 2000 byla pohledávka ze smlouvy o úvěru převedena na společnost K., s. r. o.

Právo žalobkyně na zaplacení žalované částky soud prvního stupně posoudil ve vztahu k první žalované podle ustanovení § 497 a násl. obch. zák. upravujících smlouvu o úvěru a ve vztahu k žalovanému S. M. podle ustanovení § 303 a násl. obch. zák. Námitku promlčení vznesenou žalovanými nepovažoval za důvodnou s tím, že promlčecí doba jednotlivých splátek úvěru k datu podání žaloby neuplynula.

Zamítnutí žaloby ve vztahu k žalovaným B. M., M. S., J. N. a S. N. odůvodnil závěrem, že první i druhá zástavní

smlouva, byť byly registrovány Státním notářstvím ve F.-M. dne 22. dubna 1992 a zástavní právo k nemovitostem bylo vyznačeno ve výpisech z evidence nemovitostí, jsou neplatné podle ustanovení § 37 odst. 1 občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“) ve spojení s ustanovením § 151b odst. 4 obč. zák., neboť zajištěná pohledávka specifikovaná ve smlouvách jako pohledávka zástavního věřitele K. b., a. s. ze smlouvy o úvěru znějící na částku 4,000.000,- Kč za dlužníkem B. spol. s r. o. s uvedením jeho sídla a identifikačního čísla, je neurčitá, když neobsahuje datum uzavření smlouvy o úvěru a číslo smlouvy.

Vrchní soud v Olomouci k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 21. října 2004, č.j. 2 Cmo 163/2003-268, rozsudek soudu prvního stupně v napadeném rozsahu, tj. v zamítavém výroku ve věci samé potvrdil (první výrok), změnil jej ve výroku o nákladech řízení (druhý výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (třetí výrok).

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně, považuje je za správné. Námitku, podle které z ustanovení § 151b odst. 4 a § 37 odst. 1 obč. zák. nevyplývá, jakým způsobem má být pohledávka zajištěná zástavním právem označena, nepovažoval za důvodnou s tím, že smlouva o zřízení zástavního práva musí mít písemnou formu a musí v ní být jednoznačně specifikována zajištěná pohledávka. Znaky identifikující smlouvu o úvěru, tj. registrační číslo a datum jejího uzavření ve smlouvách o zřízení zástavního práva zcela chybí. Označení dlužníka - pokračoval odvolací soud - a výše úvěru k identifikaci zajištěné pohledávky nestačí, neboť tentýž dlužník mohl mít u věřitele více úvěrů v téže výši. Ztotožňuje se se závěry soudu prvního stupně o absolutní neplatnosti zástavních smluv z důvodu neurčitě vymezené zajištěné pohledávky, shledal odvolací soud jeho rozhodnutí v napadeném rozsahu správným.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podala žalobkyně dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a namítajíc existenci dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem dovolatelka spatřuje v závěru, že první i druhá zástavní smlouva jsou absolutně neplatnými právními úkony pro neurčité označení zajištěné pohledávky. V situaci, kdy z ustanovení § 151b odst. 4 obč. zák. v rozhodném znění (tj. k datu uzavření první i druhé zástavní smlouvy) vyplývalo, že ve smlouvě o zřízení zástavního práva se musí určit předmět zástavního práva a pohledávka, kterou zajišťuje, považuje obě zástavní smlouvy za platné, neboť žádné ustanovení občanského zákoníku nevyžaduje, aby zajištěná pohledávka byla označena registračním číslem smlouvy o úvěru a datem jejího uzavření. Byla-li tato pohledávka specifikována tak, že jde o pohledávku banky za dlužníkem ze smlouvy o úvěru znějící na částku 4,000.000,- Kč, byla označena jednoznačně a určitě. Dlužník totiž uzavřel s bankou pouze jednu smlouvu o úvěru na částku 4,000.000,- Kč a jde zároveň o jedinou smlouvu o úvěru uzavřenou mezi bankou a dlužníkem, přičemž „zástavní“ B. M., J. N. a S. N. byli v době podpisu zástavních smluv a smlouvy o úvěru společníky dlužníka.

Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Žalovaní B. M., J. N. a S. N. považují závěry odvolacího soudu za správné.

Po rozhodnutí odvolacího soudu zemřela žalovaná M. S. Soud prvního stupně usnesením ze dne 25. října 2005, č.j. 2 Cm 96/95-411, rozhodl, že „v řízení bude pokračováno s B. M. namísto žalované M. S.“. Dovolací soud k této změně přihlédl při označení žalovaných v záhlaví rozhodnutí.

V průběhu dovolacího řízení žalobkyně K., s. r. o., zanikla výmazem z obchodního rejstříku k 31. srpnu 2006 a její procesní nástupkyní se stala Č. k. a. O pokračování v řízení se jmenovanou Nejvyšší soud rozhodl usnesením ze dne 18. dubna 2007, č.j. 29 Odo 69/2006-422.

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud shledává - a potud má dovolání ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. za přípustné - ve výkladu ustanovení § 151b odst. 4 obč. zák. co do požadavku kladeného obecně na identifikaci zajišťované pohledávky.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 151b odst. 4 obč. zák. v rozhodném znění (tj. k datu uzavření první i druhé zástavní smlouvy) ve smlouvě o zřízení zástavního práva se musí určit předmět zástavního práva (zástava) a pohledávka, kterou

zabezpečuje. Věc se musí označit tak, aby její zastavení bylo každému zjevné. Podle ustanovení § 37 odst. 1 obč. zák. právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný. Sankce neplatnosti právního úkonu se tímto ustanovením váže k náležitostem projevu vůle; projev vůle je neurčitý, je-li nejistý jeho obsah, tj. - mimo případy, kdy vůbec chybí určitá vůle - když se jednajícím nepodařilo obsah vůle jednoznačným způsobem stanovit. Závěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projeviti. Podle ustáleného výkladu podávaného soudní praxí je pak vůle, vtělená do smlouvy svým projevem určitá (a srozumitelná), je-li výkladem objektivně pochopitelná, tj. může-li typický účastník tuto vůli bez rozumných pochybností o jejím obsahu adekvátně vnímat (shodně srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 1996, sp. zn. 3 Cdon 1032/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1998, pod číslem 1 přílohy nebo důvody rozsudku Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 35/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Z citovaného ustanovení § 151b odst. 4 obč. zák. je nepochybné, že podstatnou náležitostí smlouvy o zřízení zástavního práva je určení předmětu zástavního práva (zástavy) a označení zajišťované pohledávky. Požadavek „určitosti“ zajišťované pohledávky je přitom nezbytné vykládat tak, že jde o její identifikaci takovým způsobem, aby nebyla zaměnitelná s jinou. Požadavek, aby smlouva o zřízení zástavního práva obsahovala registrační číslo smlouvy, z níž pohledávka vznikla a datum uzavření této smlouvy, k němuž dospěl odvolací soud, tak evidentně z dotčené právní úpravy dovodit nelze.

Nemá-li osobní dlužník vůči zástavnímu věřiteli v době uzavření zástavní smlouvy z typově téhož titulu jinou peněžitou pohledávku téže výše (tedy jinou pohledávku zaměnitelnou se zajišťovanou pohledávkou), pak platí, že zajišťovaná peněžitá pohledávka je v zástavní smlouvě dostatečně určitě identifikována i tehdy, vymezuje-li ji jen údaj o osobě věřitele (zde banky) a osobního dlužníka (B. spol. s r. o.), důvod vzniku (smlouva o úvěru) a výše (4.000.000,- Kč). Jelikož v řízení nebylo ani tvrzeno, že by zástavní věřitelka měla v době postoupení vůči osobnímu dlužníkovi jinou peněžitou pohledávku ve výši 4.000.000,- Kč z jiné úvěrové smlouvy, způsobilou záměny se zajišťovanou pohledávkou, neobstojí závěr soudů nižších stupňů, že zástavní smlouvy jsou neplatné jen proto, že smlouva o úvěru v nich není identifikována datem uzavření a číslem.

Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl dovolatelkou uplatněn právem, Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, proto Nejvyšší soud zrušil (ve stejném rozsahu) i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společenství vlastníků jednotek](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zemědělská půda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o zápůjčce, insolvence](#)
- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Pozůstalost](#)